

КЎНЧИ НИКИТА (Рус халқ эртаги)

Бу воқеа жуда қадим замонларда юз берган экан Киевдан сал нарида бир даҳшатли аждаҳо пайдо бўлибди. Аждаҳо шаҳарга бало-қазодай ҳар куни бир бостириб кираканда, кўп одамларни ўлжа олиб, инига ташиб кетар экан. Кейин уларни битта қўймай павқос туширар экан. Бир куни у подшоҳнинг қизини ҳам олиб кетибди. Лекин аждаҳо подшоҳни қизини емабди, балки қочиб кетолмайдиган қилиб, қамаб қўйибди. Малика билан бирга унинг яхши кўрган бир лайчаси эргашиб келган экан. Эртасига уёқдан аждаҳо ўлжа қидир кетибди-ю, буёқдан малика лайчасининг бўйнига хат боғлаб, уйига жўнатибди... Шу тариқа лайча сарой билан аждаҳо ини ўртасида хат ташувчилик қила бошлабди. Хатларнинг бирида подшоҳ билан хотини ўз қизларига шундай уқдирибди.

- Қизим, сен бирров аждаҳодан сўраб кўр-чи, дунёда энг кучли ўзимикан ёки ундан ҳам кучлироқ бирон зот бормикан? Бор бўлса, унинг кимлиги ёки нималигини суриштириб бил.

Аждаҳо кечкурун инига қайтиб келганда малика пайт пойлаб туриб унга савол берибди:

— Ҳой аждаҳо, назаримда, дунёда сендан кўра кучлироқ ҳеч бир махлук йўқдир-а? Ахир, сен ҳеч кимдан кўркмайсан-ку.

Аждаҳо бирпас ўйланиб турибди-да, кейин маликага қараб жавоб қайтарибди:

- Йўқ десам, ёлғон гапирган бўламан. Киевда яшайдиган кўнчи Никита деган киши мендан зўр.

Аждаҳо овга чиқиб кетиши ҳамон малика отаси билан онасига шундай хат ёзиб юборибди:

«Киевда кўнчи Никита деган одам яшар экан, аждаҳо фақат бандан кўрқар экан. Уни буёқа юборинглар, мени аждаҳо чангалидан қутқариб олсин».

Подшоҳ, ҳаял ўтмай Никита кўнчининг қаерда туришини дараклатибди-ю, хотинини ёнига олиб, унинг ёнига равона бўлибди. Бу пайтда кўнчи бирваракайига ўн иккита кўтос терисини битта қилиб ийлаб ўтирган экан.

Подшога кўзи тушиши билан Никита кўрқиб кетибди, қўллари титраб, ўн иккита терининг ҳаммасини йиртиб юборибди. Бечора, терилари бирданига ишдан чиқиб, қанчалик чиқимдор бўганини унинг ўзию худо билади. Бу нарса унга қаттиқ алам қилибди. Аммо жаҳлини билдирмасликка тиришиб, аламини ичига ютибди. Подшо билан хотинининг гапини жим туриб эшитибди-ю, лекин қизни қутқаргани боришга кўнмабди. Подшо билан хотини шунча ялиниб-ёлборса ҳам икки оёғини бир этикка тиқиб олибди.

Шунда тадбиркор подшо уни кўндиришнинг бошқа чорасини ўйлаб топибди. У ота-оналарини аждаҳо ютган беш мингта етим болани бир жойга тўплаб, уларни Никитанинг олдига юборибди. «Бориб кўнчидан илтимос қилинглари, рус диёрини бу балодан халос қилсин, аждаҳони ўлдирсин», деб уларнинг қулоғини пишитибди.

Етимлар келиб, Никитага кўзёши қилишибди, диёримизни бу балодан қутқаринг, деб ялиниб-ёлворишибди. Кўнчи ҳам жуда унақа бағритош одам эмас экан, етимларнинг зор қакшаб турганини кўриб кўзига ёш олибди. У уч юз пуд қипиқ топибди-да, мум эритиб, қипиқни мумга қорибди. Кейин аъзойи баданини қипиқли мумга белаб олиб, йўлга тушибди. Никит» аждаҳо инига яқин борибди, бироқ аждаҳо ичкарига бекиниб олиб, унинг олдига чиқишдан бош тортибди. Бу

ҳам етмаганда инига кириш йулини ходаю гулалар билан маркам тусиб қуйи!'
ди.

- Мард узини майдонда кўрсатади,— дебди унга Никит» кўнчи,—
яхшилиқча ташқари чиқ бўлмаса ин-пинингга қўшиб, ўзингни ҳам теридай
ийлаб, абжағингни чиқараман!

Аждаҳонинг жавоб беришини ҳам кутиб ўтирмай, у ходаларни ҳар томонга
қараб улоқтиришга тушибди.

Аждақо қараса, иш чатоқ, кўнчидан қочиб қутулишнинг иложи йўқ эмиш.
Ноилож, судрала-судрала инидан ташқарига чиқиб келибди ва Никита билан
олиша кетибди. Улар анчагача олишибди, гоҳ униси устун келса, гоҳ буниси
устун келармиш. Охири Никита кўнчи аждаҳони бир амаллаб ерга йикитибди-
да, тиззаси билан бўйнидан босиб, бор кучи билан бўға бошлабди. Шунда
аждаҳо паҳлавон кўнчига қараб ялинишга тушибди

- Жон Никита, мени ўлдирма! Дунёда сенга бас келадиган ҳеч бир кучнинг
ўзи йўқ. Кел, муросою мадора қилайлик, дунёни қоқ иккига бўлайлик-да, ярмига
сен эгалик қил, қолган ярмига мен эгалик қилай.

- Бўпти,— дебди Никита кўнчи.— Лекин бир шартим бор. Кейин ўртамизда
низо чиқиб, жанжаллашиб юрмаслигимиз учун аввало марза кўтариб олишимиз
лозим бўлади.

Бу шартга аждаҳо дарров кўнибди. Никита уч юз пудлик омоч сўқасини
ясабди, омочга аждаҳонинг ўзини кўшибди-да, Киевдан бошлаб марза торта
бошлабди. Омоч ерга оз эмас, кўп эмас, нақ иккию чорак саржин чуқурликка
ботиб борармиш. Шу тариқа Никита кўнчи омочни то Қора денгизгача олиб
борибди-да, кейин аждаҳога қараб дебди:

- Қуруқликни бўлашиб олдик, энди орамизда низо чиқиб, жанжаллашиб
юрмаслигимиз учун денгизни ҳам тақсимлаб олайлик!

Улар шундай қилибдилар ҳам. Никита кўнчи аждаҳони Қора денгиз ичига
қараб ҳайдабди. Денгиз — денгиз-да. Аждаҳо сувга қадам қўйиши ҳамон
кутуриб турган тўлқинлар уни бир ҳамладаёқ суриб, сув тагига думалатиб
кетибди. Аждаҳо сувга бир ағдарилганича қайта қорасини кўрсатмабди.

Никита қутлуг ишни адо этиб бўлгандан кейин Киевга қайтиб келибди ва
яна ўзининг севимли касби — кўнчилигини давом эттирибди. Қилган
қахрамонлиги учун аса ҳеч кимдан ҳеч қанақа мукофот олмабди. Малика отаси
билан онаси бағрига ўқдай учибди.

Эл орасида Никитанинг омочи деган нақл шундан қолган экан. Ҳозир ҳам
унда-мунда марза қолдиқлари учраб туради. Улар икки саржин баландликдаги
деворга ўхшайди. Ҳар куз ва баҳорда деҳқонлар марзаларнинг ён-теварагида ер
ҳайдайдилар, деҳқончилик қиладилар, лекин марзага тегмайдилар: уни кўнчи
Никитадан қолган ёдгорлик деб эъзозлайдилар.

“Сехрди узук” китобидан